

Folkbildningen

– ett förslag till utvärderingsmodell
utifrån syftena med statsbidraget



MISSIV

DATUM
2018-05-28
ERT DATUM
2014-12-04

DIARIENR
2014/199-5
ER BETECKNING
U2014/7240/UC
U2017/03130/UF
U2017/03740/UF
U2018/01234/UF
U2018/01285/UF

Regeringen
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Uppdrag att genomföra utvärdering av folkbildningen

Regeringen gav i december 2014 Statskontoret i uppdrag att genomföra en utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syftena med statsbidraget. I uppdraget angav regeringen att det fanns behov av att pröva en modell för en mer regelbunden och systematisk utvärdering av folkbildningen. I mars 2018 beslutade regeringen att denna del av uppdraget skulle rapporteras senast den 1 juni 2018.

Statskontoret överlämnar härmed promemorian *Folkbildningen – ett förslag till utvärderingsmodell utifrån syftena med statsbidraget*. Statskontoret har tidigare lämnat en delrapport 18 april 2016, en lägesbeskrivning 18 april 2017 och en slutrapport 18 april 2018.

Tillförordnad generaldirektör Tony Malmberg har beslutat i detta ärende. Utredningschef Jessica Bylund och utredare Charlotte Andersson, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Tony Malmberg

Charlotte Andersson

Innehåll

1	Inledning	7
1.1	Folkbildningsrådet och SISU har huvudansvaret för uppföljning och utvärdering	7
1.2	Statistikförvaltningen för utvärderingen	8
1.3	Rapportering till regeringen	8
2	Syftena med statsbidraget	11
2.1	Syftena har utvecklats över tid	11
2.2	Demokratisyftet	11
2.3	Påverkans- och mångfaldssyftet	12
2.4	Utbildnings- och bildningssyftet	13
2.5	Kultursyftet	13
3	En ny utvärderingsmodell – diskussion kring förutsättningarna	15
3.1	Ansvarsfördelning	15
3.2	Ett indicatorsystem	19
3.3	Särskilda uppföljningar och studier	22
3.4	Genomförande	23
4	Förslag – indikatorer	25
4.1	Utgångspunkter	25
4.1	Regeringens rapportering till riksdagen	27
4.2	Risker och frågor att ta ställning till inför ett nytt indicatorsystem	28
4.3	Förutsättningar	30
4.4	Indikatorer för folkhögskolorna	32
4.5	Indikatorer för studieförbunden	36
4.6	Indikatorer för SISU	41
	Bilaga	
	Uppdraget	47

1 Inledning

Statskontoret fick i december 2014 i uppdrag att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syften för statsbidraget som riksdagen har fastställt. Regeringen bedömde att det var angeläget att mer regelbundet än tidigare utvärdera den verksamhet som anordnas av folkhögskolor och studieförbund med stöd av statsbidraget. Det finns därför behov av att pröva en modell för en mer regelbunden och systematisk utvärdering av folkbildningen med hänsyn till de fyra syftena med statsbidraget.

Statskontoret har tidigare lämnat följande rapporter till regeringen:

- En delrapport i april 2016¹
- En lägesbeskrivning i april 2017²
- En slutrapport i april 2018³

1.1 Folkbildningsrådet och SISU har huvudansvaret för uppföljning och utvärdering

Enligt ett riksdagsbeslut i samband med att styrningen av folkbildningen reformerades 1991 skulle statliga utvärderingar genomföras vart tredje år. Ett skäl var att det då nybildade Folkbildningsrådet förväntades komma in med en fördjupad anslagsframställan vart tredje år.⁴ Sedan dess har tre utredningar tillsatts inom kommittéväsendet (1996, 2001 och 2011) och ett uppdrag att utvärdera folkbildningen getts till Statskontoret (2014).

Men huvuddelen av den uppföljning och utvärdering som har genomförts har Folkbildningsrådet och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna (i fortsättningen kallat SISU) ansvarat för. Folkbildningsrådet och SISU har av regeringen i uppdrag att ansvara för myndighetsuppgifterna inom folkbildningsområdet i enlighet med lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Folkbildningsrådet prövar frågor om fördelning av statsbidrag mellan folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom

¹ Statskontoret 2016:10 *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget. Delrapport.*

² Statskontoret, *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget. Lägesbeskrivning.*

³ Statskontoret 2018:10, *En folkbildning i tiden – en utvärdering utifrån syftena med statsbidraget. Slutrapport.*

⁴ Se SOU 1993:64, *Frågor för folkbildningen.*

folkhögskolan. SISU prövar frågor om fördelning av statsbidrag till idrottens studie-, bildnings- och utbildningsverksamhet.

Enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen ska folkhögskolor och studieförbund bedriva utbildnings-, bildnings- och kulturverksamhet. SISU, som också är ett studieförbund, ska bedriva utbildnings- och bildningsverksamhet. Folkbildningsrådet och SISU ska kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till statens syften med statsbidraget och de villkor som föreskrivits för att statsbidrag ska lämnas.

1.2 Statistikförvaltningen för utvärderingen

Statistiska centralbyrån (SCB) är från årsskiftet 2018 statistikansvarig myndighet för folkhögskolornas officiella statistik. Ansvarig myndighet för studieförbundens officiella statistik är sedan 2012 Myndigheten för Kulturanalys.

SCB har även tidigare på uppdrag av Folkbildningsrådet svarat för insamlingen av verksamhets- och deltagarstatistik. De statistiska uppgifterna används, förutom i analys och återrapportering av folkbildnings- och uppdragsverksamheten, som underlag för bidragsgivning.

Folkhögskolor och tio av studieförbunden registrerar verksamheten i två skilda administrativa system. Uppgifterna rapporteras till SCB på två nivåer: gruppnivå och deltagarnivå. De inrapporterade uppgifterna samlas i fyra databaser.

Det elfte studieförbundet, SISU, har ett eget administrativt system som hanterar arrangemang och utbildningar.

1.3 Rapportering till regeringen

Enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen ska Folkbildningsrådet och SISU varje år lämna årsredovisning och budgetunderlag till regeringen enligt de riktlinjer som regeringen meddelar.

I myndighetsuppgifterna ingår återrapportering till regeringen. En del av detta är Folkbildningsrådets årliga rapporter *Återrapportering* och *Folkbildningens betydelse för samhället. Folkbildningsrådets samlade bedömning*. SISU tar fram motsvarande rapportering.

Därutöver sker rapportering i särskilda rapporter. Av regeringens riktlinjer till Folkbildningsrådet framgår att resultaten från uppföljnings- och utvärderingsinsatser ska utgöra grund för den samlade bedömningen. I riktlinjerna anger regeringen att:

”Folkbildningsrådet ska, senast fyra veckor efter att årsredovisningen har lämnats, i en rapport redovisa en samlad bedömning av hur de fyra syftena med statsbidraget

har uppnåtts. Redovisningen ska utgå ifrån de resultatindikatorer som anges i budgetpropositionen för 2017.”⁵

⁵ Utbildningsdepartementet (2016). Riktlinjer för 2017 för folkbildningsrådet i fråga om användningen av anslagen 14.1 och 14:3 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Regeringsbeslut 2016-12-20.

2 Syftena med statsbidraget

De fyra syftena med statens bidrag till folkbildning ska vara utgångspunkten för de utvärderingar som regeringen vill ha. Statskontoret har i tidigare rapportering redovisat konkretiseringar av de fyra syftena. I detta kapitel sammanfattar vi dessa.

2.1 Syftena har utvecklats över tid

I förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen anges syftena med statens stöd till folkbildningen. Dessa är att stödja verksamhet som bidrar till att

1. stärka och utveckla demokratin (demokratisyftet)
2. göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen (påverkans- och mångfaldssyftet)
3. utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället (utbildnings- och bildningssyftet)
4. bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet (kultursyftet)

1991 genomförde staten en reform med en markant ändrad ansvarsfördelning mellan staten och folkbildningen.⁶ Ett samlat anslag utan detaljreglering ersatte de tidigare detaljreglerade anslagen. I och med detta fanns ett behov av tydligare formuleringar av statens motiv till statsbidraget och de syften som finns idag började stegvis formuleras och motiveras i ett antal folkbildningspropositioner:

- Regeringens proposition 1990/91:82 om folkbildning
- Regeringens proposition 1997/98:115 *Folkbildning*
- Regeringens proposition 2005/06:192 *Lära, växa, förändra*
- Regeringens proposition 2013/14:172 *Allas kunskap – allas bildning*

2.2 Demokratisyftet

Detta syfte handlar enligt vår genomgång konkret om att folkbildningen

- förankrar grundläggande demokratiska värderingar såsom människors lika värde och jämställdhet⁷

⁶ Prop. 1990/91:82, bet. 1990/91:UbU 18, rskr. 1990/91:358.

⁷ Prop. 2005/06:192 *Lära, växa, förändra*.

- stärker en demokratisk kultur genom demokratiska arbetsmetoder och kunskaper om demokratins värden, villkor och institutioner⁸
- främjar ett kritiskt förhållningssätt⁹
- skapar mötesplatser för dialog och diskussion¹⁰
- engagerar missgynnade grupper.¹¹

Av genomgången framgår även att regeringen ser det som värdefullt att

- en eventuell ideologisk profil sätter avtryck i verksamheten¹²
- personer på ledande poster i studieförbunden representerar hela befolkningen.¹³

2.3 Påverkans- och mångfaldssyftet

Delvis sammanfaller syftet med demokratisyftet. Vi har här samlat de uttalanden i folkbildningspropositionerna som vi anser i första hand kan samlas under påverkans- och mångfaldssyftet, men utan att det alltid är uttalat att det är detta syfte som avses. Folkbildningen ska

- kännetecknas av individuell anpassning och fritt kunskapssökande¹⁴
- stärka enskilda individers personliga utveckling¹⁵
- använda gruppen som en resurs i läroprocessen¹⁶
- skapa ökat engagemang¹⁷
- prioritera missgynnade grupper¹⁸
- nå fler unika deltagare¹⁹
- vara öppen för alla delar av samhället²⁰

⁸ Prop. 1997/98:115 *Folkbildning*.

⁹ Prop. 1990/91:82 *Om folkbildning*.

¹⁰ Prop. 1990/91:82 *Om folkbildning*.

¹¹ Se exempelvis Prop. 1997/98:115 och Prop. 2005/06:192.

¹² Prop. 2005/06:192 *Lära, växa, förändra*.

¹³ Prop. 2005/06:192, sidan 26–27.

¹⁴ Prop. 1997/98:115 *Folkbildning* och prop. 2005/06:192.

¹⁵ Prop. 2005/06:192 *Lära, växa, förändra*.

¹⁶ Prop. 2005/06:192 *Lära, växa, förändra*.

¹⁷ Finns i målet för folkbildningen: den ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Prop. 2013/14:172 *Allas kunskap – allas bildning*.

¹⁸ Prop. 1997/98:115 *Folkbildning*.

¹⁹ Prop. 2013/14:172 *Allas kunskap – allas bildning*.

²⁰ Prop. 2005/06:192 *Lära, växa, förändra*.

- söka en aktiv mångfald.²¹

När regeringen skriver om missgynnade grupper menar de vanligtvis utrikesfödda och personer med funktionsnedsättningar. I vissa sammanhang säger texterna även att personer med låg utbildning är en missgynnad grupp som bör prioriteras.

2.4 Utbildnings- och bildningssyftet

Begreppet utbildning används flitigt av regeringen och framför allt i förhållande till folkhögskolornas verksamhet. Begreppet bildning behandlas däremot i mycket liten omfattning. Regeringen menar att bildning ska främja deltagarnas personliga utveckling. Utbildnings- och bildningssyftet påminner i detta om påverkans- och mångfaldssyftet. Enligt vår genomgång handlar utbildnings- och bildningssyftet för regeringen om att folkbildningen ska

- vara ett alternativ för dem som inte har fullföljt studierna inom det ordinarie utbildningsväsendet²²
- bredda rekryteringen till högskolan²³
- ha en särställning gentemot det övriga utbildningsväsendet²⁴
- verka för att höja utbildningsnivån och därigenom ge sina deltagare verktyg för personlig utveckling.²⁵

2.5 Kultursyftet

Regeringens motiv bakom kultursyftet är kopplat till att kulturen ska vara tillgänglig för alla. Denna tillgänglighet har till stor del handlat om geografisk tillgänglighet. Även de som är bosatta i glesbygden ska kunna ta del av kulturupplevelser och kunna skapa kultur själva. Folkbildningen ska

- ge möjlighet till kulturellt skapande²⁶
- ge möjlighet till att ta del av alla konstarter²⁷
- främja allas möjligheter till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.²⁸

²¹ Prop. 2013/14:172 *Allas kunskap – allas bildning.*

²² Prop. 1990/91:82 *Om folkbildning.*

²³ Prop. 2005/06:192 *Lära, växa, förändra.*

²⁴ Prop. 1990/91:82 *Om folkbildning.*

²⁵ Prop. 1997/98:115 *Folkbildning.*

²⁶ Prop. 1997/98:115 *Folkbildning.*

²⁷ Prop. 1997/98:115 *Folkbildning.*

²⁸ Prop. 1997/98:115 *Folkbildning.*

3 En ny utvärderingsmodell – diskussion kring förutsättningarna

I detta kapitel presenterar vi en diskussion om hur en utvärderingsmodell för folkbildningen, kan byggas upp. I kapitel 4 presenterar vi förslag till indikatorer.

3.1 Ansvarsfördelning

Det kommer alltid att finnas ett behov av utvärdering och uppföljning som har ett internt perspektiv. Det finns därför ett behov av att Folkbildningsrådet och SISU fortsätter att genomföra utvärderingar inom områden som har aktualiserats på annat sätt än genom ett indikatorsystem och utifrån folkbildningens egna behov.

Man kan dock överväga om det finns anledning att låta en aktör utanför folkbildningen genomföra en annan typ av utvärdering. I detta avsnitt diskuterar vi olika alternativ och deras för- och nackdelar. Det vi diskuterar här är utvärdering som tillgodoser statens behov av information.

3.1.1 En eller flera myndigheter har hela ansvaret

Det finns flera fördelar med att peka ut en eller flera myndigheter som ansvariga för en extern utvärdering av folkbildningen. Myndigheter har vana vid att förse regeringen med beslutsunderlag. Flera myndigheter har dessutom vana vid att förvalta statistik och bygga upp indikatorsystem.

Myndigheten för Kulturanalys utvärderar, analyserar och redovisar effekter av förslag och genomförda åtgärder inom kulturområdet. Myndigheten ansvarar sedan 2012 för den officiella statistiken över studieförbundens verksamhet. Hösten 2014 redovisade myndigheten ett regeringsuppdrag att lämna ett förslag till hur en utvärdering av kulturverksamheten inom folkbildningen skulle kunna utformas.²⁹

Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för officiell statistik inom ett antal områden liksom för annan statlig statistik. SCB ansvarar sedan årsskiftet 2018 för folkhögskolornas officiella statistik. Under hösten 2017 publicerade SCB en rapport om etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan³⁰.

²⁹ Myndigheten för kulturanalys, *Förslag till utvärdering av kulturverksamheten inom folkbildningen, Redovisning av regeringsuppdrag*, 2014-11-18.

³⁰ SCB, *Etablering på arbetsmarknaden och övergång till högskolestudier efter lång särskild kurs på folkhögskolan, Temarapport 2017:11 Utbildning*.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor tar fram och sprider kunskap inom två huvudområden: ungdomspolitik och politiken för det civila samhället. Myndigheten har sedan tidigare byggt upp ett system för indikatorer på ungdomsområdet.

Skolverket har ansvar för den officiella statistiken om förskola, skola, fritidshem, vuxenutbildning, annan pedagogisk verksamhet och svensk utbildning i utlandet. Skolverket har också ett ansvar för att både nationella och internationella studier genomförs.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut som ska främja, stödja och genomföra uppföljningar och utvärderingar. IFAU utvärderar bland annat effekter av arbetsmarknadspolitik och effekter av olika reformer och åtgärder inom utbildningsväsendet.

Skäl för och emot

Samtliga myndigheter som beskrivs ovan saknar djupa kunskaper om folkbildningen. Om ansvaret för utvärdering placeras på någon av dessa myndigheter riskerar frågorna, och inte minst folkbildningen som helhet, att inte ha hög prioritet i jämförelse med myndigheternas övriga frågor. Myndigheten för kulturanalys har exempelvis, trots ansvaret för den officiella statistiken för studieförbunden, inte genomfört någon uppföljning eller utvärdering på eget initiativ.

Samtidigt är det värdefullt med ett annat perspektiv än folkbildningens eget. Statens perspektiv är speciellt och viktigt då man beaktar statsbidragets storlek och vikten av att veta om resurserna används så bra som möjligt.

Ett alternativ kan vara att bilda ett särskilt organ med deltagande från två eller flera myndigheter som får i uppgift att samarbeta kring den framtida utvärderingen av folkbildningen.

3.1.2 Särskilda utvärderingar genomförs inom kommittéväsendet

Modellen med särskilda utredningar inom kommittéväsendet har tillämpats sedan folkbildningsreformen 1991.³¹ Den första utredningen efter reformen lämnade ett betänkande 1996 och benämndes till en början SUFO 96. Den har senare även kommit att kallas SUFO 1. Utvärderingen byggde på underlagsrapporter från forskare med inriktning på studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet.

Även SUFO 2, som lämnade ett betänkande 2004, baserade slutsatserna på delrapporter. SUFO 2 valde att prioritera områden som SUFO 1 inte hade behandlat.

³¹ SOU 1996:159, *Folkbildningen – en utvärdering*, SOU 2004:30, *Folkbildning i brytnings-tid* och SOU 2012:72, *Folkbildningens samhällsvärden – en ny modell för statlig utvärdering*.

Den senaste utredningen, som lämnade ett betänkande 2012, konstaterade att den ”i strikt mening” inte hade genomfört någon egen utvärdering av folkbildningen. I stället lämnade utredaren en bedömning av de tidigare utvärderingarna, och presenterade en idé till hur framtida utvärderingar skulle genomföras.³² Utredaren framförde kritik mot de tidigare utvärderingarna. De hade inte uppmärksammat syftesuppfyllelsen i tillräckligt hög grad.

Skäl för och emot

SUFO 1 förde redan i betänkandet 1996 fram, att andra former än kommitténs borde prövas för kommande utvärderingar. Utredaren föreslog att en fastare organisation borde eftersträvas, för att möjliggöra ett mer långsiktigt arbete och bättre kunna utnyttja redan vunnit kunskap. Regeringen valde att, trots dessa invändningar, fortsätta att låta utvärdera folkbildningen inom kommittéväsendet. SUFO 2 och den senaste folkbildningsutredningen var utslag av detta.

I propositionen som följde på SUFO 2 konstaterade regeringen att det fanns ett behov av att utveckla de dåvarande formerna för att utvärdera folkbildningen. Regeringen menade att kommande statliga utredningar borde inriktas på att ge underlag för att ”bedöma i vilken utsträckning motiven för statens stöd till folkbildningen har fortsatt relevans”. Regeringen angav ett behov av ”tätare återkommande studier av mer begränsad omfattning, som vid behov kan kompletteras av mer sammanfattande analyser”.³³

Den senaste utredningen förde fram kritik mot de två tidigare. Utredaren menade att de statliga utvärderingarna hade tagit stora resurser i anspråk, men att de trots det inte hade kunnat redovisa effekterna eller nyttan av folkbildningens samlade verksamhet på en övergripande nivå. De tidigare utvärderingarna hade koncentrerat sig mer på formerna för folkbildningens verksamhet än på resultaten. Ett antal separata forskningsprojekt hade, enligt utredaren, drivits av de medverkandes vetenskapliga intressen snarare än av en ambition att utvärdera och redovisa folkbildningens verksamhet på ett så heltäckande och rättvisande sätt som möjligt.³⁴

En fördel med att folkbildningen utvärderas inom kommittéväsendet kan vara att regeringen får möjlighet att styra utvärderingen mot de frågor den tycker är mest intressanta. Men det förutsätter att regeringen kan och vill utnyttja den möjligheten. Det är en stor och ospecificerad fråga att utreda om folkbildningen uppfyller de fyra syftena, vilket har varit en fråga som har ställts till tidigare utredningar. Möjligen kan man få utvärderingar av ett annat slag än i tidigare om man ringar in mer vad utredningen särskilt ska undersöka.

³² SOU 2012:72, *Folkbildningens samhällsvärden – en ny modell för statlig utvärdering*.

³³ Prop. 2005/06:192, *Lära, växa, förändra – Regeringens folkbildningsproposition*.

³⁴ SOU 2012:72, *Folkbildningens samhällsvärden – en ny modell för statlig utvärdering*, sidan 79.

3.1.3 Folkbildningsrådet och SISU har ansvaret

Folkbildningsrådet är en ideell förening med tre medlemmar: Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO), Sveriges kommuner och landsting (SKL), samt Studieförbunden i samverkan.

Folkbildningsrådet och SISU ansvarar för myndighetsuppgifterna inom folkbildningsområdet. I enlighet med lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde prövar Folkbildningsrådet frågor om fördelning av statsbidrag mellan folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan. SISU prövar frågor om fördelning av statsbidrag till idrottens studie-, bildnings- och utbildningsverksamhet. Folkbildningsrådet och SISU ska kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till statens syften med statsbidraget.

Folkbildningsrådet och SISU producerar statistik, följer upp bidragsfördelningen och bidragsvillkoren samt genomför särskilda studier och utvärderingar. Folkbildningsrådet uppger att en rådgivande grupp formulerar förslag till utvärderingar. Utvärderingar genomförs därefter i form av uppdrag till externa forskare och utvärderare.

Skäl för och emot

Folkbildningsrådet och SISU har stora kunskaper och upparbetade kontaktnät inom sina respektive områden. Det talar för att dessa organisationer får ansvar för utvärdering av verksamheten.

Men Folkbildningsrådet styrs ytterst av sina medlemmar. Dessa medlemmar representerar folkbildningens olika delar: studieförbunden, offentligägda folkhögskolor och rörelsedrivna folkhögskolor. Folkbildningsrådets utvärderingar och uppföljningar görs delvis på uppdrag av medlemmarna. Även SISU utvärderar sin egen verksamhet.

I betänkandet som Folkbildningsutredningen lämnade 2012 konstaterade utredaren att Folkbildningsrådets utvärderingar dittills primärt haft ett främjande syfte snarare än ett oberoende och kontrollerande syfte. Folkbildningsrådet har därefter haft en ambition att utvärderingarna ska ha ett större oberoende (uttryckt i exempelvis utvärderingsstrategin för 2010-2014).

Folkbildningsrådet har även låtit genomföra en samlad analys av rådets utvärderingsarbete 2010-2014. Bland annat har forskare genomfört en analys av vilka aspekter av statens syften med stödet till folkbildningen som har granskats. Forskarna har kommit fram till att vissa frågor inte har ställts i Folkbildningsrådets utvärderingar. I vilket avseende används statsbidraget på ett sätt som inte är i enlighet med statens

syften? Finns det syften som inte uppfylls i tillräcklig utsträckning?³⁵ Forskarna konstaterar också att Folkbildningsrådets utvärderingar lägger större tonvikt på individmål och på personlig utveckling än på samhällseffekter.³⁶ En stor del av utvärderingarna bygger på självskattningar och bedömningar. I de flesta fall är det svårt att belägga kausala effekter mellan insatser och utfall. En begränsad förekomst av register och databaser på individnivå utgör ytterligare en svårighet. Det gör det svårt att genomföra långsiktiga effektstudier.³⁷

3.2 Ett indicatorsystem

Indikatorer har blivit ett allt vanligare instrument för uppföljning av verksamheter. En indikator är ett kvantitativt mått som förenklar sammanhang och underlättar förståelsen för en ofta komplex verklighet. Indikatorer kan användas som underlag eller för att följa upp resultat i relation till uppsatta mål.

Folkbildningens verksamhet är inte bara omfattande utan också diversifierad. En indikator speglar endast en del av en verksamhet och bör därför indikera något väsentligt. Diskussioner om hur utvärderingar av folkbildningen ska gå till utmynnar ofta i vad som är mätbart och hur det mätbara förhåller sig till olika mål.³⁸ Den senaste folkbildningsutredningen menade att det aldrig varit meningen att folkbildningen skulle utvärderas utifrån sina syften i termer av samhällseffekter. Dessa värden har snarare tagits för givna.³⁹ Utredningen påtalade att det finns en risk för att indikatorer kan bli normen för vad som är viktigt att mäta i en verksamhet, medan mer komplexa samband som är svårare att mäta, riskerar att hamna i skymundan. Trots detta förespråkade utredningen att indikatorer används. I folkbildningsutredningen fördes ett resonemang om indikatorer som benämndes samhällsnytta, individutveckling, socialt kapital och kulturell delaktighet.⁴⁰

En indikator kan ange ett utgångsmått, en riktning mot ett tillstånd eller mål som man önskar uppnå. Men syftena anger inga värden som ska uppnås eller slutpunkt då de ska vara uppfyllda. Det blir därför viktigt att mäta en företeelse löpande för att

³⁵ Folkbildningsrådet, folkbildningens frihet och värde. Metaperspektiv på folkhögskolor och studieförbund, No 2 2016, sidan 107

³⁶ Folkbildningsrådet, folkbildningens frihet och värde. Metaperspektiv på folkhögskolor och studieförbund, No 2 2016, sidan 110

³⁷ Folkbildningsrådet, folkbildningens frihet och värde. Metaperspektiv på folkhögskolor och studieförbund, No 2 2016, sidan 119

³⁸ Folkbildningsrådet, folkbildningens frihet och värde. Metaperspektiv på folkhögskolor och studieförbund, No 2 2016, sidan 119

³⁹ SOU 2012:72, s. 26.

⁴⁰ SOU 2012:72, s. 82 ff.

på så sätt följa utvecklingen. Bredden i syftena innebär dessutom att tolkningsutrym-
met blir stort. Det är positivt för folkbildningen, men innebär samtidigt en osäkerhet
kring vad staten förväntar sig med den.

3.2.1 Kvalitativa indikatorer saknas bland dagens indikatorer

Regeringen har i dag inte tillgång till några kvalitativa indikatorer att rapportera till
riksdagen. Vissa delar av syftena är relativt enkla att följa upp med hjälp av kvanti-
tativa indikatorer, till exempel om det finns en mångfald av människor med olika
erfarenheter på kurser och studiecirklar. Åtminstone om man talar om mångfald i de
dimensioner som nämns i folkbildningspropositionerna. Vissa delar av de fyra syf-
tena är dock omöjliga att mäta med hjälp av de kvantitativa indikatorer som är till-
gängliga idag. Exempelvis handlar demokratisyftet om att folkbildningen

- förankrar grundläggande demokratiska värderingar såsom människors lika värde och jämställdhet
- stärker en demokratisk kultur genom demokratiska arbetsmetoder och kunskaper om demokratis värden, villkor och institutioner
- främjar ett kritiskt förhållningssätt
- skapar mötesplatser för dialog och diskussion.

Mångfalds- och påverkanssyftet handlar bland annat om att folkbildningen ska

- kännetecknas av individuell anpassning och fritt kunskapssökande
- stärka enskilda individers personliga utveckling
- använda gruppen som en resurs i lärprocessen
- skapa ökat engagemang.

Vissa av dessa dimensioner kan följas med hjälp av kvalitativa indikatorer. Sådana
indikatorer kan skapas med hjälp av data från befintliga enkäter, nya enkäter, panel-
undersökningar eller intervjuer. I lägesrapporten från 2017 redovisar vi en kartlägg-
ning av studieförbundens och folkhögskolornas uppföljning av kvaliteten i sin verk-
samhet. Underlaget för redovisningen av folkhögskolornas kvalitetsarbete kom från
en enkät till folkhögskolerektorer. Information om studieförbundens kvalitetsarbete
hämtade vi in genom en e-postförfrågan till alla studieförbund. Syftet med kartlägg-
ningen var att ta fram underlag och idéer inför vårt arbete med att föreslå indikatorer
för att följa folkbildningen över tid.

3.2.2 Samtliga folkhögskolor följer upp sin verksamhet

Alla folkhögskolerektorer som svarade på vår enkät uppgav att de följer upp verk-
samhetens kvalitet. Det sker på olika sätt och med olika verktyg.

För närvarande ingår cirka 80 skolor i ett nätverk som kallas FB-kvalitet. De som
ingår i nätverket erbjuds att genomföra webbaserade kvalitetsenkäter till deltagare.

Sedan 2006 genomför folkhögskolorna i nätverket FB-kvalitet mätningar av kvaliteten vid två tillfällen per år. Hittills har man genomfört 20 mätningar.

De rektorer för landstingsägda skolor som Statskontoret har intervjuat har beskrivit att skolorna ingår i uppföljningssystem som administreras av de landsting eller regioner som de tillhör. Ofta sker detta med hjälp av styrkort.

Närmare 60 procent av folkhögskolorna uppger att de följer upp kvaliteten på andra sätt än med FB-kvalitet och/eller styrkort. En stor majoritet anger i de öppna svaren att de använder egna enkäter och egna uppföljnings- och kvalitetssystem.

Vår enkät visar att i stort sett alla folkhögskolor har skickat ut enkäter till deltagare under 2015 eller 2016. Tre fjärdedelar har låtit den pedagogiska personalen besvara kvalitetsenkäter.

Deltagarenkäten i FB-kvalitet innehåller frågor som vi bedömer är relaterade till de fyra syftena med statsbidraget till folkbildningen. I tabellen nedan redovisar vi de frågor vi bedömer tydligast relatera till syftena och vilka syften de relaterar till.

Tabell 3.1 Frågor i deltagarenkäten (FB-kvalitet) som relaterar till de fyra syftena

Fråga	Syfte
Skolan fungerar bra i förhållande till min funktionsnedsättning	Påverkan- och mångfald
Studierna har gett mig ökat självförtroende	Demokrati, Påverkan- och mångfald
Jag ser nya möjligheter i mitt liv	Demokrati, Påverkan- och mångfald
Jag har ökat mina möjligheter att studera vidare	Påverkan- och mångfald, Utbildning
Skolan arbetar demokratiskt	Demokrati, Påverkan- och mångfald
Andra deltagare lyssnar på vad jag säger	Demokrati, Påverkan- och mångfald
Jag vågar säga min mening i klassen/kursen	Demokrati, Påverkan- och mångfald
Hur mycket har du lärt dig om teater, film, litteratur, dans, konst, musik osv.	Kultur

Statskontoret har även haft tillgång till andra enkäter, där snarlika frågor har ställts.

3.2.3 Flera studieförbund använder kvalitativa indikatorer

Statskontoret har även översiktligt kartlagt hur studieförbunden inklusive SISU följer upp kvaliteten i folkbildningsverksamheten.

Flera studieförbund använder deltagarundersökningar (enkäter eller intervjuer) som underlag till indikatorer. Till exempel lyfter sådana indikatorer fram vad deltagandet i studiecirkeln betyder för självförtroendet, engagemang i föreningslivet, möjligheter att möta människor med annan bakgrund och möjligheter att påverka innehållet i cirkeln.

Om det visar sig vara lämpligt att indikatorsystemet innehåller uppgifter från deltagarenkäter, kommer en viss samordning av enkäterna att behövas. Det är då viktigt

att enkätsvaren hanteras anonymt. Studieförbunden och folkhögskolorna måste garanteras att inga jämförelser mellan olika aktörer kommer att göras med hjälp av dessa data. Däremot bör varje folkhögskola och studieförbund äga sina egna resultat och kan offentliggöra dem om de önskar.

3.2.4 Översättning av frågor kan övervägas

För framför allt folkhögskolorna förefaller deltagarenkäterna ofta ha en godtagbar svarsfrekvens runt 80 procent. I andra fall har deltagarenkäter haft en dålig svarsfrekvens. Vid besök på folkhögskolor har det kommit fram att vissa deltagare har svårt att förstå frågorna. En viktig orsak till det är att kunskaperna i svenska är för svaga. En liknande situation kan finnas på studieförbunden. Detta leder i så fall inte bara till ett onödigt stort bortfall utan även till ett skevt bortfall.

Statskontoret bedömer att man kan uppnå en högre svarsfrekvens och bättre representativitet om åtminstone vissa centrala enkätfrågor översätts till de vanligast förekommande språken. En miniminivå skulle kunna vara att översätta frågorna till engelska. Exempel på tänkbara språk som har nämnts vid Statskontorets besök på folkhögskolor är, förutom engelska, arabiska, tigrinja, amarinja, somaliska, kurdiska, persiska och närliggande språk samt ryska. Nackdelen är att om öppna svar ska användas, så behöver även dessa översättas.

3.3 Särskilda uppföljningar och studier

Ett utvärderingssystem bör omfatta mer än bara en samling indikatorer som följs upp regelbundet. Indikatorer kan inte visa hela bredden och djupet i folkbildningens verksamhet. Kvalificerade kvalitativa undersökningar bör därför ingå i ett utvärderingssystem.

Kvalitativa undersökningar kan i huvudsak ha två olika syften. Dels kan de genomföras som ett komplement till indikatorerna, som ett sätt att följa upp dimensioner som inte enkelt låter sig mätas. Dels kan de vara ett sätt att tränga bakom indikatorerna och ge förklaringar till trender och trendbrott.

Exempel på metoder som kan användas i kvalitativa undersökningar är dokumentanalys, djupintervjuer, fokusgrupper eller enkäter med öppna svar.

Det finns olika alternativ för i vilken utsträckning de kvalitativa undersökningarna behöver göras. Ytterst är det en fråga om vilka resurser man vill lägga på utvärderingssystemet. Man kan tänka sig en modell där man alternerar undersökningar som rör studieförbunden, inklusive SISU, och folkhögskolorna. Alternativt kan olika teman avlösa varandra år från år. Ytterligare ett alternativ är att man fokuserar på det som framstår som intressant eller angeläget utifrån indikatorernas utveckling.

Exempel på områden som kan bli föremål för fördjupade studier:

- Hur når studieförbunden dem som inte är föreningsaktiva?

- Hur arbetar folkhögskolor och studieförbund i utsatta områden? Vilka når man inte med sin verksamhet?
- Vilken typ av kompetens har man tillgång till på folkhögskolorna och vilken typ av kompetens har man brist på?
- Hur arbetar studieförbunden med sina medlemsorganisationer? Hur genomför man kontroller? Är verksamheten transparent? Hur ser uppföljningen ut?
- Inriktningen på folkhögskolornas estetiska kurser – både korta och långa – och i vilken mån den utvecklas då befolkningens sammansättning förändras? Finns det ett utbud som är anpassat till alla grupper i samhället?
- Inriktningen på studieförbundens kulturinriktade studiecirkel – utvecklas den i takt med att befolkningens sammansättning förändras?

3.4 Genomförande

Om regeringen väljer att lägga ansvaret för ett indikatorsystem på en aktör utanför folkbildningen kan det vara lämpligt om folkbildningen får möjlighet till inflytande. Likaså menar vi att det kan vara lämpligt att vissa uppgifter får lämnas anonymt.

3.4.1 Samverkan

Incitamenten att bidra till ett väl fungerande utvärderingssystem torde öka om systemet har legitimitet och är meningsfullt och användbart för uppgiftslämnarna. Dessa bör därför få möjlighet att vara med och påverka och vidareutveckla systemet.

En referensgrupp bör inrättas. Folkbildningsrådet, SISU, Studieförbunden i samverkan, RIO, SKL bör erbjudas att ingå i referensgruppen. Ett syfte med referensgruppen bör vara att kvalitetssäkra den uppföljning av trender och eventuella trendbrott i indikatorernas utveckling som kan behövas. Ett annat syfte är att diskutera praktiska frågor kring förvaltningen av systemet. Ytterligare ett syfte är att ge folkbildningen en möjlighet att lyfta frågor som rör utveckling av systemet, exempelvis om någon eller några indikatorer behöver förändras, läggas till eller tas bort.

Det kan också vara lämpligt att den ansvariga myndigheten sammankallar samrådsmöten dit rapporterade aktörer bjuds in. En direktkontakt med ett urval av folkhögskolorna, SISU och studieförbunden kan ge värdefull information dels om möjliga förklaringar till utvecklingen av indikatorer, dels om kvaliteten i inrapporterade data.

Det kan också vara värdefullt att det finns forum med möjligheter till lärande, erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling med utgångspunkt i utvärderingssystemet där samtliga folkhögskolor och studieförbund kan få möjlighet att delta. Det skulle kunna öka kvaliteten i rapporteringen.

3.4.2 Studieförbund och folkhögskolor bör få vara anonyma i rapportering av enkätsvar och resultat från intervjuer

Som vi redan har tagit upp så anser vi att det finns goda skäl till att låta studieförbund och folkhögskolor rapportera kvalitativa indikatorer anonymt. Det gäller de indikatorer som har samlats in med hjälp av enkäter, intervjuer eller paneler.

Data bör inte heller kunna brytas ned så att enskilda folkhögskolor eller studieförbund kan identifieras.

4 Förslag – indikatorer

I detta kapitel resonerar vi särskilt kring vårt förslag till hur ett indikatorsystem ska utformas och vad det ska innehålla. Vi lämnar också konkreta förslag på indikatorer och nyckeltal. Av praktiska skäl redovisas indikatorerna för folkhögskolorna, studieförbunden och SISU separat.

4.1 Utgångspunkter

Indikatorerna ska svara mot de fyra syftena. Som vi redan har beskrivit är syftena vida och svårfångade. Konkreta åtgärder och uppföljningsbara mål saknas. Ett pragmatiskt synsätt behöver därför användas. Vi har tidigare konkretiserat syftena för att identifiera vilka beståndsdelar syftena kan anses ha. Dessa konkretiseringar kan tjäna som en utgångspunkt för ett indikatorsystem.

Behoven för regeringens rapportering till riksdagen bör styra innehållet.

I delrapporten från 2016 för Statskontoret en diskussion om våra utgångspunkter för hur en utvärderingsmodell som bland annat ska innehålla ett indikatorsystem kan se ut. Vi konstaterar att olika slags indikatorer kan mäta folkbildningens prestationer och effekter på individ- och gruppnivå respektive på samhällsnivå.

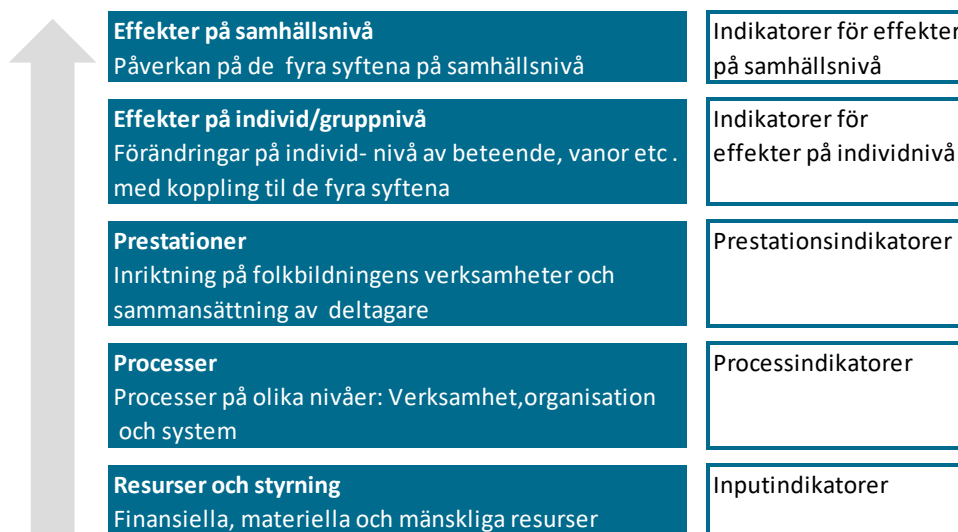
Vi utgår i våra resonemang från en modell som är inspirerad av Myndighetens för Kulturanalys effektkedja för kulturpolitiken⁴¹. Myndigheten för Kulturanalys hänvisar i sin tur bland annat till Ekonomistyrningsverkets arbete med måluppfyllelseanalys och resultatindikatorer.⁴² De olika typerna av indikatorer som tas upp i modellen är i olika grad möjliga att ta fram.

Något förenklat kan sägas att ju högre upp man kommer i kedjan, desto svårare tenderar det att vara att skapa indikatorer.

⁴¹ Myndigheten för Kulturanalys (2012), Rapport 2012:2 *Att utveckla indikatorer för utvärdering av kulturpolitik*.

⁴² Ekonomistyrningsverket 2006:7, *Måluppfyllelseanalys. Hur måluppfyllelse, effekter och effektivitet kan undersökas och rapporteras* och Ekonomistyrningsverket, 2007:32, *Resultatindikatorer – en idéskrift*.

Figur 4.1 Modell för folkbildningens effektkedja och olika typer av indikatorer



Källa: Statskontorets tolkning av folkbildningens effektkedja.

Statskontoret har i tidigare rapporter specificerat kriterier för urval av indikatorer⁴³

- Relevans – beskriver fenomenets egentliga kärna,
- Validitet – mäter det som man avser att mäta
- Tolkning – kan inte missförstås eller missbrukas
- Reliabilitet – mätningen är tillförlitlig
- Tillgängliga data – kan reducera kostnader
- Jämförbarhet – jämförelser över tid är möjliga
- Beteendepåverkan – ska inte motivera ett strategiskt beteende eller påverka beteendet på ett icke önskvärt sätt

Innan man avgör vilka indikatorer som bör ingå i ett indikatorsystem, bör man bedöma rimligheten utifrån dessa sju kriterier.

En relevant indikator säger något om de mål eller syften som verksamheten ska uppfylla eller bidra till. Validitet handlar om att mätas det som mätningen avser att mäta (begreppsvaliditet). En mätning kan vara valid men behöver inte vara relevant.

⁴³ Se Statskontoret, *Folkbildningen. En utvärdering utifrån syftena med statsbidraget. Delrapport*, 2016:10, sidan 107-108 och *Uppföljning av regionala tillväxtåtgärder. Med fokus på resultaten*, 2016:28, sidan 39.

Reliabilitet innebär att mätningarna inte innehåller systematiska fel, det vill säga att mätningens resultat blir olika vid olika tillfällen.

4.1 Regeringens rapportering till riksdagen

Regeringen redovisar varje år ett antal indikatorer i budgetpropositionen. Dessa redovisas under vart och ett av de fyra syftena.

Tabell 4.1 Syftena med statsbidraget och befintliga indikatorer (prop. 2017/18:1)

Syfte	Indikatorer
Demokrati	Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet. Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet.
Påverkan och mångfald	Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön. Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön. Andel utlandsfödda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirkel. Andel deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser resp. studiecirkel.
Utbildning och bildning	Andel deltagare utan gymnasieutbildning. Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans långa kurser. Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs.
Kultur	Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram. Andel kvinnor respektive män i kulturprogram

Regeringens indikatorer består av statistik som inte har vägts samman till gemensamma mått. Jämförelser görs normalt endast ett år tillbaka i tiden. Inga tidsserier redovisas. Ett exempel på hur indikatorerna ser ut är demokratisyftet, som omfattar följande redovisning:

Indikatorn *Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet* innehåller statistik över i hur många kommuner det finns minst ett studieförbund respektive minst en folkhögskola. Indikatorn omfattar också statistik över var deltagare finns och var nyrekrytering sker, fördelat mellan storstäder, större städer eller förortskommuner. Vissa mått redovisas särskilt för unga deltagare. En indikator kan således bestå av ett antal olika mått, som behandlas var och en för sig.

Vi kan konstatera att de indikatorer som regeringen i dag har tillgång till och presenterar för riksdagen uteslutande består av inputindikatorer, processindikatorer och prestationsindikatorer. Indikatorerna mäter huvudsakligen antal och andelar deltagare i olika typer av verksamheter. Varje indikator består av flera mått som regeringen redovisar för endast två år. Detta gör att indikatorerna är svåröverskådliga och att trender över tiden är omöjliga att se i regeringens rapportering till riksdagen. Att inte

på ett enkelt sätt kunna följa indikatorernas utveckling över tid förtar en av ett indikatorsystems viktigaste fördelar.

4.2 Risker och frågor att ta ställning till inför ett nytt indikatorsystem

Folkbildningens värden är i hög grad sådana värden som inte enkelt låter sig mätas. Syftena är abstrakt formulerade och har inte karaktären av mätbara mål. I uppföljningsprocessen riskerar vi att förlora värdefulla, men svårfångade, aspekter av folkbildningens värden.

Indikatorer kan konkretisera och underlätta en utvärdering. Ett sådant system riskerar dock att framför allt bestå av mått för det som är enkelt att mäta, och det som är svårt att mäta riskerar att inte uppmärksammas tillräckligt. I förlängningen finns det en risk att ett sådant uppföljningssystem styr verksamheterna i en icke önskad riktning.

4.2.1 Källor

En utgångspunkt bör vara att krav på extra återrapportering från folkbildningen bör ställas med försiktighet. En ökad administrativ börda för folkbildningen kan skada viljan att engagera sig i folkbildningsverksamhet. Indikatorer som bygger på uppgifter som redan samlas in är ur denna synvinkel att föredra framför nya uppgifter.

De uppgifter som används i dagens indikatorsystem saknar dock vissa dimensioner. Det handlar framför allt om dimensioner av demokratisyftet och mångfalds- och påverkanssyftet. Dessa dimensioner mäts inte i dagens verksamhetsstatistik, och vill man följa dessa aspekter så krävs det insamlingar av data. Vissa av de indikatorer som föreslås innebär därför ökade krav på rapportering från folkhögskolor och studieförbund. Framför allt gäller detta kvalitativa indikatorer.

Eftersom vissa deltagarenkäter som gäller studieförbundens verksamhet tidigare har haft väldigt dålig svarsfrekvens, föreslår Statskontoret att andra metoder används för de kvalitativa indikatorerna som gäller studieförbundens verksamhet. Panelundersökningar och intervjuundersökningar kan vara alternativ. Det finns nackdelar och fördelar med båda metoderna.

Att ingå i en panel innebär ett åtagande som kan kännas för stort för vissa och det kan därför finnas en risk att endast de mest entusiastiska ingår. Om avsikten är att följa en utveckling över tid behöver dock detta inte vara ett problem. Det är inte vilka absoluta värden uppfattningarna uppnår som är av intresse, utan hur de utvecklas över tid.

Intervjuer kan ge snedvridna resultat om den som intervjuar influerar den intervjuade. Sådana effekter kan undvikas om intervjuerna är strukturerade eller semistrukturerade och om studieförbunden exempelvis intervjuar varandras deltagare och inte sina egna.

För folkhögskolornas skolenkäter kan ett visst utvecklingsarbete komma att behövas. Framför allt behöver folkhögskolorna komma överens om formuleringar och eventuella översättningar av centrala frågor. Statskontoret bedömer dock att detta inte behöver ta alltför mycket resurser i anspråk.

Statskontoret föreslår även att SCB rapporterar uppgifter om övergång från folkhögskolornas kurser till högre studier och till arbetsmarknaden. Statskontorets avsikt är att SCB ska kunna genomföra enklare registerstudier inom ramen för sitt ordinarie uppdrag. Detta behöver inte göras varje år. Det kan också göras med olika alternativa inriktningar.

4.2.2 Gemensamma indikatorer

En synpunkt som har förts fram från företrädare från folkbildningen är att det skulle vara önskvärt att ha ett gemensamt system av indikatorer för de olika grenarna: folkhögskolor, de tio studieförbunden som får bidrag av Folkbildningsrådet och SISU. Men i detta arbete har det varit nödvändigt att skilja på indikatorlistorna för dessa. Statskontoret har inte haft tillräcklig överblick över de olika administrativa systemen och deras exakta innehåll. Det som synes vara samma typ av uppgift i olika system behöver därför inte vara det. Det bör dock vara möjligt att redovisa vissa indikatorer gemensamt, framför allt för SISU och de övriga tio studieförbunden. Om man väljer exempelvis samma kvalitativa indikatorer så är det mest lämpligt att de redovisas tillsammans. I annat fall förlorar SISU sin möjlighet till anonymitet.

En omständighet som kan försvåra en samordning är att aktörerna rapporterar i olika system. IdrottOnline är idrottsrörelsens gemensamma verksamhetssystem. SISU:s arrangemang och utbildningar redovisas i detta. SCB tar fram uppgifter kring deltagare, såsom utländsk bakgrund och utbildningsnivå, på uppdrag av SISU.

Uppgifter för studieförbund och folkhögskolor finns i andra administrativa system och databaser.

Statskontoret ser positivt på gemensamma indikatorer för folkbildningen, i alla fall där det är möjligt att finna sådana. En sådan samordning sker dock mest effektivt genom att de aktörer som ansvarar för verksamheterna tar ansvaret för den. Det innebär att Folkbildningsrådet och SISU, om det finns en vilja, tillsammans kan komma fram till mer enhetliga indikatorer.

4.2.3 Styr signaler

En fara är att en alltför stark koncentration på en eller ett fåtal indikatorer medför att verksamheten lätt anpassas till det indikatorerna mäter och kanske det som är lättast att mäta. Vilka indikatorer man väljer i ett indikatorsystem utgör en form av styr-signal. Det som mäts upplevs ofta som viktigt av verksamheterna. Ett indikatorsystem riskerar med tiden att bli styrande för verksamhetens inriktning.

Styrsignalerna kan vara avsiktliga eller oavsiktliga. Det har inte varit Statskontorets avsikt att i denna promemoria föreslå indikatorer med en uttalad funktion som styr-signalerna. Vi har istället utgått ifrån att indikatorerna ska användas för återrapportering till riksdagen. Det utesluter dock inte att de kan ha en styrande verkan.

Ett sätt att minska risken för att indikatorerna ska styra i en icke önskad riktning kan vara att välja ett tillräckligt stort antal indikatorer, för att indikatorernas styrande verkan ska förlora kraft. Ett mindre antal indikatorer innebär att varje enskild indikator upplevs som betydelsefull.

4.3 Förutsättningar

I avsnitten 4.4, 4.5 och 4.6 lämnar Statskontoret listor på tänkbara indikatorer. Dessa ska betraktas som bruttolistor, från vilken de indikatorer som anses mest intressanta för regeringen och riksdagen att följa väljs ut. Statskontoret har tolkat uppdraget som att vi ska ta fram förslag till indikatorer utan att jämföra med och värdera gällande indikatorer.

4.3.1 Vi har skilt på indikatorer och nyckeltal

En viktig utgångspunkt har varit att utvärderingsmodellen och systemet för indikatorer ska utgå ifrån att folkbildningen ska utvärderas med utgångspunkt i de fyra syftena. Man kan självfallet följa även andra aspekter av folkbildningens verksamhet, som man anser vara intressanta. Vi ger några exempel på andra aspekter som vi bedömer vara värda att följa och som vi här kallar nyckeltal. De kan ge en bakgrund och förklaringar till hur övriga indikatorer utvecklas.

4.3.2 Fler kvalitativa indikatorer kan skapas

Enligt vad Statskontoret har funnit finns inga fler tillgängliga indikatorer för utvecklingen av hur bildningsdelen av syftet uppfylls. Begreppet är vagt och handlar till stor del om inre processer som kurser och studiecirkel leder till. Flera av de lärare på långa kurser som Statskontoret har träffat på folkhögskolorna har beskrivit begreppet som att bildning är det som finns kvar i medvetandet då man har glömt annat som man har lärt sig.

Om man önskar fler indikatorer för bildning så behövs därför kvalitativa indikatorer, det vill säga framför allt uppgifter från enkäter och intervjuer.

På samma sätt kan man få fram indikatorer för kultur genom att ställa frågor i enkäter. Statskontoret har vid besök på folkhögskolorna diskuterat bland annat om intresset för kultur har vidgats bland deltagarna på långa kurser. Vi har funnit att det gäller i begränsad utsträckning för dem som inte går en kulturinriktad kurs. Man kan dock välja att ställa frågor till deltagare på både studiecirkel och folkhögskolekurser om detta i enkäter eller intervjuer. Ett exempel på hur en sådan fråga kan formuleras finns i tabell 3.1.

Ett annat sätt att skapa fler indikatorer inom kulturområdet är att ta in mer detaljerad rapportering från kulturprogramverksamheten. Enligt vad Statskontoret har erfarit är folkhögskolornas och studieförbundens kulturprogram inte liktydiga med kulturinriktad verksamhet. Kulturprogrammen omfattar även exempelvis föreläsningar inom andra områden än kultur.

4.3.3 Presentationen är viktig

Vi har redan berört vikten av att ta fram tidsserier för indikatorerna. Utan tidsserier försvinner indikatorernas viktigaste funktion, nämligen att visa trender och utveckling över tid inom utvalda områden. Indikatorer ska ge en möjlighet att övervaka och få *indikationer* om att något kan behöva analyseras djupare.

Vi lämnar förslag till hur indikatorer kan grupperas i en presentation i anslutning till indikatorlistorna.

4.3.4 Avgränsning

Statskontorets utvärdering av folkbildningen har avsett anslag 14.1 *Bidrag till folkbildningen* under utgiftsområde 17. Samma avgränsning gäller i denna promemoria. Det betyder att vi inte har behandlat indikatorer som berör exempelvis studiemotiverande kurser eller etableringskurs på folkhögskolorna.

4.4 Indikatorer för folkhögskolorna

Tabell 4.2 Indikatorer för folkhögskolornas verksamhet. Statskontorets förslag

Indikator	Tillgänglig	Källa	Syfte
Geografisk spridning av allmän kurs – antal deltagare per 1 000 invånare uppdelat per län (se exempel figur 4.2 nedan)	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Geografisk spridning av särskild kurs – antal deltagare per 1 000 invånare uppdelat per län	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Skolans arbetsformer är demokratiska	Nej	Skolenkäter*	Demokrati
Skolan ger kunskaper om hur samhället fungerar	Nej	Skolenkäter*	Demokrati
Deltagare lär känna människor med olika sorters bakgrund	Nej	Skolenkäter*	Demokrati
Deltagare vågar säga sin mening	Nej	Skolenkäter*	Demokrati
Deltagare känner att andra lyssnar på dem	Nej	Skolenkäter*	Demokrati
Andelen utrikesfödda på allmän kurs	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andelen utrikesfödda på särskild kurs	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andelen personer med funktionsnedsättning på allmän kurs	Osäkert	SCB	Mångfald
Andelen personer med funktionsnedsättning på särskild kurs	Osäkert	SCB	Mångfald
Andel personer på allmän kurs med kort tidigare utbildning	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andel personer på särskild kurs med kort tidigare utbildning	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Åldersfördelning på allmän kurs**	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Åldersfördelning på särskild kurs**	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Skolan fungerar bra för personer med funktionsnedsättning	Nej	Skolenkäter	Mångfald
Kursen ger ökat självförtroende	Nej	Skolenkäter*	Påverkan
Kursen bidrar till att deltagarna ser nya möjligheter i livet	Nej	Skolenkäter*	Påverkan
Kursen ger bättre möjligheter i arbetslivet	Nej	Skolenkäter*	Påverkan
Övergång från allmän kurs till arbetsmarknaden	Nej	SCB – registerstudie	Påverkan
Övergång från särskild kurs till arbetsmarknaden	Nej	SCB – registerstudie	Påverkan
Antal deltagare på allmän kurs	Ja	Verksamhetsstatistik	Utbildning
Antal deltagare på särskild kurs	Ja	Verksamhetsstatistik	Utbildning
Antal deltagare med högskolebehörighet från allmän kurs	Ja	Verksamhetsstatistik	Utbildning
Övergång till högre utbildning från allmän kurs	Nej	SCB – registerstudie	Utbildning

Övergång till högre utbildning från särskild kurs	Nej	SCB – registerstudie	Utbildning
Kursen ger ökade möjligheter att studera vidare	Nej	Skolenkäter*	Utbildning
Antal deltagare – ej unika – vid kulturprogramarrangemang	Ja	Verksamhetsstatistik	Bildning/ Kultur
Antal deltagare på särskild kurs med estetisk inriktning***	Ja	Verksamhetsstatistik	Kultur
Antalet utrikesfödda deltagare på särskild kurs med estetisk inriktning***	Ja	Verksamhetsstatistik	Kultur

*Enkätfrågorna bygger till stor del på FB-kvalitet och en enkät som används av Gotlands folkhögskola. Frågorna kan användas för inrapportering även om ett mindre antal skolor vägrar använda dem. Huvudsaken är att det stora flertalet rapporterar in regelbundet och att man på så sätt kan följa en utveckling.

**Indikatorer som ger mått på åldersfördelning kan konstrueras på olika sätt. Genomsnittlig ålder, medianålder, andelar i olika åldersintervall är exempel.

***Finns det en tydlig avgränsning? Skulle vilja avgränsa till kurser som ger en användbar utbildning inom ett område, antingen på arbetsmarknaden eller för vidare studier.

Tabell 4.3 Presentation av indikatorerna. Statskontorets förslag

Indikator som kan presenteras med hjälp av kartor

Geografisk spridning av allmän kurs – antal deltagare per 1 000 invånare uppdelat per län

Geografisk spridning av särskild kurs – antal deltagare per 1 000 invånare uppdelat per län

Indikatorer som kan presenteras med hjälp av tidsserier

Figur 1 Kvalitativa indikatorer för demokrati hämtade från skolenkäter

Figur 2 Andelen utrikesfödda på allmän respektive särskild kurs

Figur 3 Andelen personer med funktionsnedsättning på allmän respektive särskild kurs

Figur 4 Andelen personer med kort tidigare utbildning på allmän respektive särskild kurs

Figur 5 Åldersfördelning på allmän respektive särskild kurs

Figur 6 Kvalitativa indikatorer för mångfald, påverkan och utbildning hämtade från skolenkäter

Figur 7 Övergång till arbetsmarknaden från allmän respektive särskild kurs

Figur 8 Antal deltagare på allmän respektive särskild kurs samt antal deltagare med högskolebehörighet från allmän kurs

Figur 9 Övergång till högre utbildning från allmän respektive särskild kurs

Figur 11 Antal deltagare – ej unika – vid kulturprogramarrangemang

Figur 12 Det totala antalet deltagare på särskild kurs med estetisk inriktning och antalet utrikesfödda deltagare på särskild kurs med estetisk inriktning

Tabell 4.4 Nyckeltal för folkhögskolorna. Statskontorets förslag

Nyckeltal	Tillgängligt	Källa
Andel lärare med lärarexamen på allmän kurs	Ja	Folkbildningsrådets enkät
Andel lärare med lärarexamen på särskild kurs	Ja	Folkbildningsrådets enkät
Antal folkhögskolor med ekonomiska underskott	Ja	Folkbildningsrådets enkät
Ekonomiska bidrag från andra offentliga aktörer än staten	Ja	Folkbildningsrådets enkät
Antal filialer	Möjlig	Folkbildningsrådets enkät
Antal filialer i annan kommun än huvudskolan	Ja	Verksamhetsstatistik
Deltagarens viktigaste mål med att gå kursen*	Nej	Skolenkäter

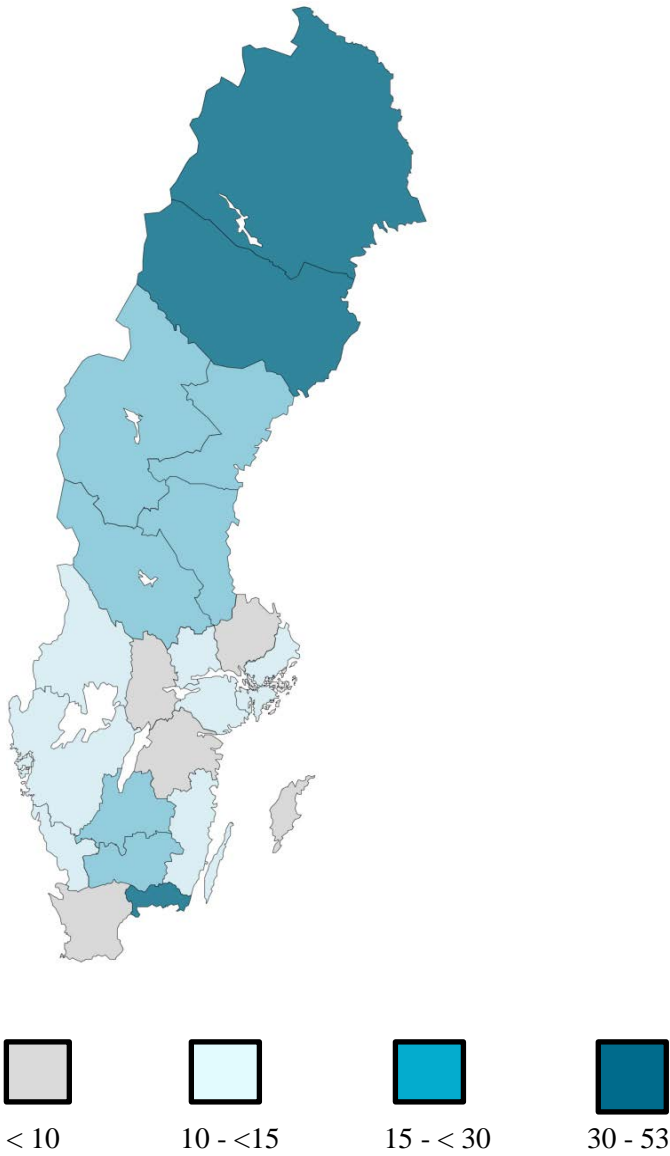
*Svarsalternativ: Lära mig mer om ämnet, Personlig utveckling, Förbättra min livssituation, Förbättra mina chanser på arbetsmarknaden, Gå vidare till högre studier.

Tabell 4.5 Sammanfattning av föreslagna kvalitativa indikatorer hämtade från enkäter

Indikator	Syfte
Skolans arbetsformer är demokratiska	Demokrati
Skolan ger kunskaper om hur samhället fungerar	Demokrati
Deltagare lär känna andra deltagare med olika sorters bakgrund	Demokrati
Deltagare vågar säga sin mening	Demokrati
Deltagare känner att andra lyssnar på dem	Demokrati
Skolan fungerar bra om man har en funktionsnedsättning	Mångfald
Kursen ger ökat självförtroende	Påverkan
Kursen bidrar till att deltagarna ser nya möjligheter i livet	Påverkan
Kursen ger bättre möjligheter i arbetslivet	Påverkan
Kursen ger ökade möjligheter att studera vidare	Utbildning
Deltagarens viktigaste mål med att gå kursen*	Nyckeltal

*Svarsalternativ: Lära mig mer om ämnet, Personlig utveckling, Förbättra min livssituation, Förbättra mina chanser på arbetsmarknaden, Gå vidare till högre studier.

Figur 4.2 **Antal deltagare i allmän kurs (inklusive extra platser), särskild kurs och korta kurser per 1 000 invånare (15 år och äldre) HT 2016**



Källa: FBR (2018)

Ovanstående typ av karta kan användas som redovisningsform för några av indikatorerna som handlar om spridning över riket.

4.5 Indikatorer för studieförbunden

Tabell 4.6 Indikatorer för folkhögskolornas verksamhet. Statskontorets förslag

Indikator	Tillgänglig	Källa	Syfte
Geografisk spridning av studieförbund (se exempel 1 figur 4.3 nedan)	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Geografisk spridning av folkbildningsverksamhet (se exempel 2 figur 4.4 nedan)	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Antal unika deltagare i studiecirklar	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Samarbete med det civila samhället – antal organisationer på central nivå	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Samarbete med det civila samhället – antal organisationer på lokal nivå	Nej		Demokrati
Studiecirkelns arbetsformer är demokratiska	Nej	Panel eller intervjuer*	Demokrati
Deltagare lär känna människor med olika sorters bakgrund	Nej	Panel eller intervjuer*	Demokrati
Deltagare vågar säga sin mening i gruppen	Nej	Panel eller intervjuer*	Demokrati
Deltagare känner att andra lyssnar på dem	Nej	Panel eller intervjuer*	Demokrati
Andelen studiecirklar som består av deltagare av samma kön	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Andelen studiecirklar som genomförs tillsammans med föreningar	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Andelen utrikesfödda i studiecirklar	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andelen personer med funktionsnedsättning i studiecirklar	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andel personer i studiecirklar med kort tidigare utbildning	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Åldersfördelning i studiecirklar**	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Verksamheten fungerar bra för personer med funktionsnedsättning	Nej	Panel eller intervjuer*	Mångfald
Studiecirkeln ger ökade kunskaper	Nej	Panel eller intervjuer*	Påverkan
Studiecirkeln bidrar till att förbättra möjligheter i livet	Nej	Panel eller intervjuer*	Påverkan
Studiecirkeln ger bättre möjligheter i arbetslivet	Nej	Panel eller intervjuer*	Påverkan
Studiecirkeln är bra för den personliga utvecklingen	Nej	Panel eller intervjuer*	Påverkan
Studiecirkeln ger ökade möjligheter att studera vidare	Nej	Panel eller intervjuer*	Utbildning
Studiecirkeln inspirerar att studera vidare	Nej	Panel eller intervjuer*	Utbildning

Antal deltagare vid kulturprogramsarrangemang	Ja	Verksamhetsstatistik	Bildning
Antal deltagare i studiecirkel med kulturinriktning	Ja	Verksamhetsstatistik	Kultur
Andelen utrikesfödda deltagare i studiecirkel med kulturinriktning	Ja	Verksamhetsstatistik	Kultur

*Enkätundersökningar har gett dålig svarsfrekvens tidigare. Panelundersökningar kan vara ett alternativ. Intervjuundersökningar är ett annat alternativ. Dessa bör inte göras av den egna organisationen.

**Indikatorer som ger mått på åldersfördelning kan konstrueras på olika sätt. Genomsnittlig ålder, medianålder, andelar i olika åldersintervall är exempel.

***Indikatorn skulle kunna visa hur många studieförbund som har öppen verksamhet på samma sätt som i exempel 1 nedan.

Tabell 4.7 Presentation av indikatorerna. Statskontorets förslag

Indikatorer som kan redovisas med hjälp av kartor

Geografisk spridning av studieförbund – antal studieförbund som genomför folkbildningsverksamhet per kommun

Geografisk spridning av folkbildningsverksamhet – antal studiecirkel, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet per 1 000 invånare och per kommun

Indikatorer som kan redovisas med hjälp av tidsserier

Figur 1 Antal unika deltagare i studiecirkel och antal deltagare i kulturprogramsarrangemang

Figur 2 Antal samverkande organisationer på central nivå och, om möjligt, på lokal nivå

Figur 3 Kvalitativa indikatorer för demokrati insamlade med hjälp av panel- eller intervjustudier

Figur 4 Andelen studiecirkel som består av deltagare av samma kön

Figur 5 Andelen utrikesfödda, andelen personer med funktionsnedsättning och andelen personer med kort tidigare utbildning i studiecirkel

Figur 6 Åldersfördelning i studiecirkel

Figur 7 Kvalitativa indikatorer för mångfald och påverkan insamlade med hjälp av panel- eller intervjustudier

Figur 8 Kvalitativa indikatorer för utbildning insamlade med hjälp av panel- eller intervjustudier

Figur 9 Antal deltagare i studiecirkel med kulturinriktning och antalet utrikesfödda deltagare i studiecirkel med kulturinriktning

Tabell 4.8 Nyckeltal för studieförbunden. Statskontorets förslag

Nyckeltal	Tillgängligt	Källa
Andel studiecirkelledare som har gått igenom cirkeledarutbildning	Osäkert	
Ekonomiska bidrag från andra offentliga aktörer än staten	Ja	Folkbildningsrådets enkät
Studiecirkeln är ett sätt att träffa nya människor	Nej	Panel eller intervjuer*
Studiecirkeln ger kunskaper som kan användas i en förening	Nej	Panel eller intervjuer*
Deltagarens viktigaste mål med att gå studiecirkeln*	Nej	Panel eller intervjuer*

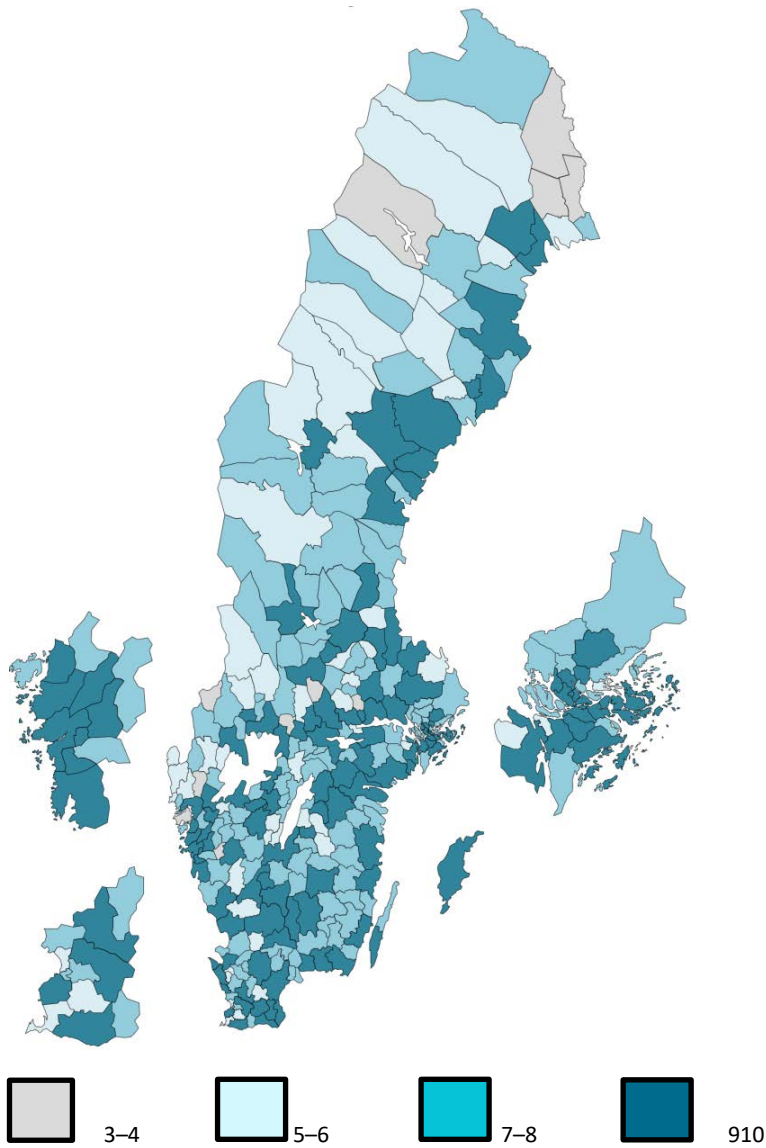
*Svarsalternativ: Lära mig mer om ämnet, Personlig utveckling, Förbättra min livssituation, Förbättra mina chanser på arbetsmarknaden, Gå vidare till högre studier.

Tabell 4.9 Sammanfattning av föreslagna kvalitativa indikatorer hämtade från panel eller intervjuer

Indikator	Syfte
Studiecirkelns arbetsformer är demokratiska	Demokrati
Deltagare lär känna andra deltagare med olika sorters bakgrund	Demokrati
Deltagare vågar säga sin mening	Demokrati
Deltagare känner att andra lyssnar på dem	Demokrati
Studiecirkeln fungerar bra om man har en funktionsnedsättning	Mångfald
Studiecirkeln ger ökat självförtroende	Påverkan
Studiecirkeln bidrar till att deltagarna ser nya möjligheter i livet	Påverkan
Studiecirkeln ger bättre möjligheter i arbetslivet	Påverkan
Studiecirkeln ger ökade möjligheter att studera vidare	Utbildning
Deltagarens viktigaste mål med att gå studiecirkeln*	Nyckeltal

*Svarsalternativ: Lära mig mer om ämnet, Personlig utveckling, Förbättra min livssituation, Förbättra mina chanser på arbetsmarknaden, Gå vidare till högre studier.

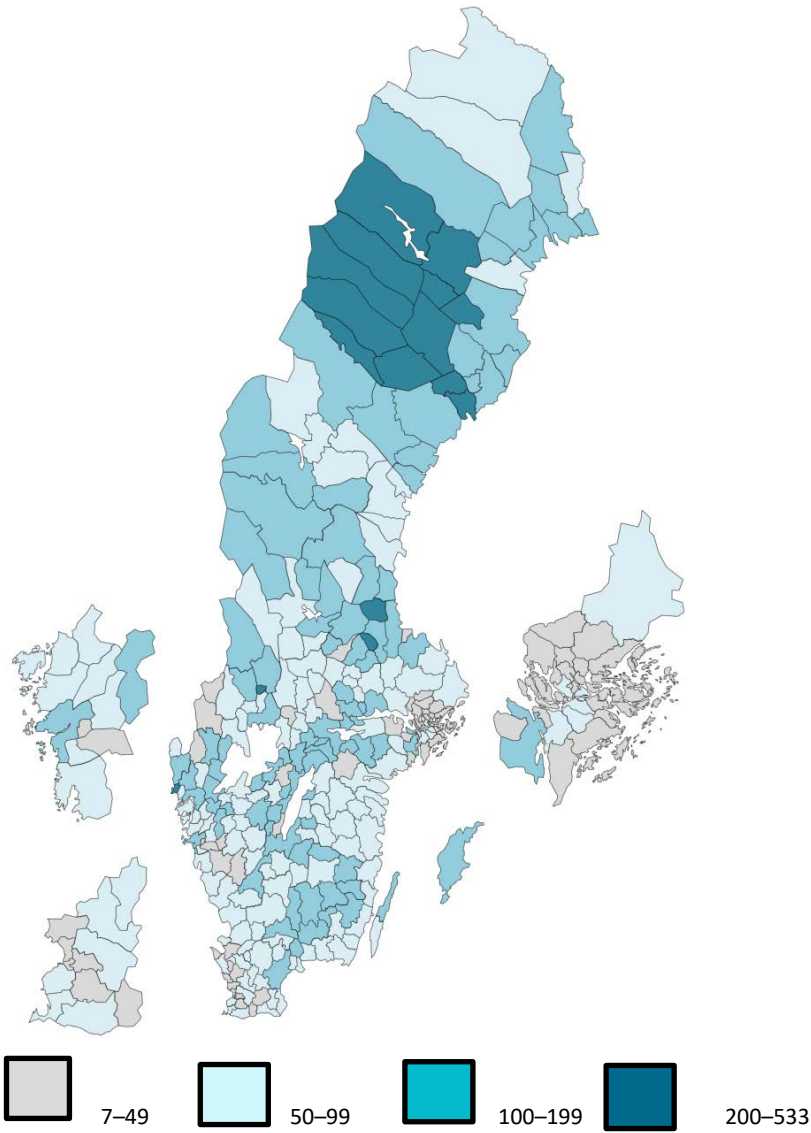
Figur 4.3 Exempel 1: Antal studieförbund som genomför studiecirklar eller annan folkbildning i Sveriges kommuner 2016. Göteborgsområdet, Malmöområdet och Stockholmsområdet redovisas utbrutna ur kartan



Källa: Registret över studieförbundens deltagarstatistik, SCB

Ovanstående typ av karta kan användas som redovisningsform för några av indikatorerna som handlar om spridning över riket.

Figur 4.4 Exempel 2: Antal studiecirklar, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet per 1 000 inv., efter kommun, 2016. Göteborgsområdet, Malmöområdet och Stockholmsområdet redovisas utbrutna ur kartan



Källa: Gruppstatistiken för studieförbund; Registret över studieförbundens deltagarstatistik, SCB.

4.6 Indikatorer för SISU

Tabell 4.10 Indikatorer för SISU:s verksamhet. Statskontorets förslag

Indikator	Tillgänglig	Källa	Syfte
Geografisk spridning – utbildningstimmar per 1 000 invånare per distrikt (se exempel figur 4.5)	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Geografisk spridning – deltagare per 1 000 invånare per distrikt	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Samverkan med föreningar – antal special-idrottsförbund	Ja	Verksamhetsstatistik	Demokrati
Deltagare upplever att arbetsformerna är demokratiska*	Nej	Panel eller intervjuer**	Demokrati
Deltagare lär känna människor med olika sorters bakgrund*	Nej	Panel eller intervjuer**	Demokrati
Deltagare vågar säga sin mening i gruppen*	Nej	Panel eller intervjuer**	Demokrati
Deltagare känner att andra lyssnar på dem*	Nej	Panel eller intervjuer**	Demokrati
Andelen kvinnor i lärgrupperna	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andelen kvinnor på kurserna	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andelen kvinnor i processarbete	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andelen utrikesfödda i lärgrupperna	Ja	Uppgift hämtas från SCB	Mångfald
Andelen utrikesfödda på kurserna	Ja		Mångfald
Andelen utrikesfödda i processarbete	Ja		Mångfald
Andelen personer med funktionsnedsättning i lärgrupperna	Nej	Denna uppgift samlas inte in för närvarande	Mångfald
Andelen personer med funktionsnedsättning på kurserna	Nej	Denna uppgift samlas inte in för närvarande	Mångfald
Andelen personer med funktionsnedsättning i processarbetet	Nej	Denna uppgift samlas inte in för närvarande	Mångfald
Andelen personer i lärgrupperna med kort tidigare utbildning	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Andelen personer kurserna med kort tidigare utbildning	Ja	Uppgift hämtas från SCB	Mångfald
Andelen personer i processarbete med kort tidigare utbildning	Ja		Mångfald
Åldersfördelning i lärgrupper/kurser/processarbete***	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Antal arrangemang tillsammans med Svenska parasportförbundet	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Antalet deltagare i arrangemang tillsammans med Svenska parasportförbundet	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald

Andelen kvinnor i arrangemang tillsammans med Svenska parasportförbundet	Ja	Verksamhetsstatistik	Mångfald
Lärgruppen/kursen/processarbetet fungerar bra för personer med funktionsnedsättning	Nej	Panel eller intervjuer**	Påverkan
Lärgruppen/kursen/processarbetet är bra för den personliga utvecklingen	Nej	Panel eller intervjuer**	Påverkan
Lärgruppen/kursen/processarbetet är bra för självförtroendet	Nej	Panel eller intervjuer**	Påverkan
Antal unika deltagare*	Ja	Verksamhetsstatistik	Utbildning
Lärgruppen/processarbetet/kursen ger ökade kunskaper	Nej	Panel eller intervjuer**	Utbildning
Publik på föreläsningar och kulturprogramsansamlingar***	Ja	Verksamhetsstatistik	Bildning/ Kultur
Geografisk fördelning av föreläsningar och kulturprogramsansamlingar	Ja	Verksamhetsstatistik	Bildning/ Kultur
Antal deltagare vid föreläsningar och kulturprogramsansamlingar	Ja	Verksamhetsstatistik	Bildning/ Kultur
Könsfördelning vid kulturprogramsansamlingar	Ja	Verksamhetsstatistik	Bildning/ Kultur

*Med deltagare avses deltagare i lärgupper, kurser, processarbete och lärande för barn.

**Enkätundersökningar har gett dålig svarsfrekvens tidigare vad gäller studieförbund. Panelundersökningar kan vara ett alternativ. Intervjuundersökningar är ett annat alternativ. Dessa bör inte göras av den egna organisationen.

***Publikens antal uppskattas.

****Indikatorer som ger mått på åldersfördelning kan konstrueras på olika sätt. Genomsnittlig ålder, medianålder, andelar i olika åldersintervall är exempel.

Tabell 4.11 Presentation av indikatorerna. Statskontorets förslag

Indikatorer som kan redovisas med hjälp av kartor
Geografisk spridning – <i>antingen</i> utbildningstimmar per 1 000 invånare per distrikt <i>eller</i> deltagare per 1 000 invånare per distrikt
Geografisk spridning av föreläsningar och kulturprogramsanslagningar – deltagare per 1 000 invånare per distrikt
Indikatorer som kan redovisas med hjälp av tidsserier
Figur 1 Samverkan med föreningar – antal specialidrottsförbund på central nivå
Figur 2 Kvalitativa indikatorer för demokrati insamlade med hjälp av panel- eller intervjustudier
Figur 3 Andelen kvinnor i lärgrupper, på kurser och i processarbete respektive vid föreläsningar och kulturprogramsanslagningar (uppskattad andel)
Figur 4 Andelen utrikesfödda i lärgrupper, på kurser och i processarbete
Figur 5 Andelen personer med kort tidigare utbildning i lärgrupper, på kurser och i processarbete
Figur 6 Åldersfördelning i lärgrupper, kurser respektive processarbete
Figur 7 Antalet kvinnor respektive män i anslagningar tillsammans med Svenska parasportförbundet
Figur 8 Kvalitativa indikatorer för påverkan och utbildning hämtade från panel- eller intervjuundersökningar
Figur 9 Antal unika deltagare i lärgrupper, kurser och processarbete respektive antal deltagare (ej unika) vid föreläsningar och kulturprogramsanslagningar

Tabell 4.12 Nyckeltal för SISU:s verksamhet

Nyckeltal	Tillgängligt	Källa
Andel lärgruppsledare som har gått igenom kompetensutveckling på initiativ av SISU	Osäkert	
Lärgruppen/processarbetet/kursen ger kunskaper som kan användas i en förening	Nej	Panel eller intervjuer
Deltagarens viktigaste mål med lärgruppen/processarbetet/kursen*	Nej	Panel eller intervjuer

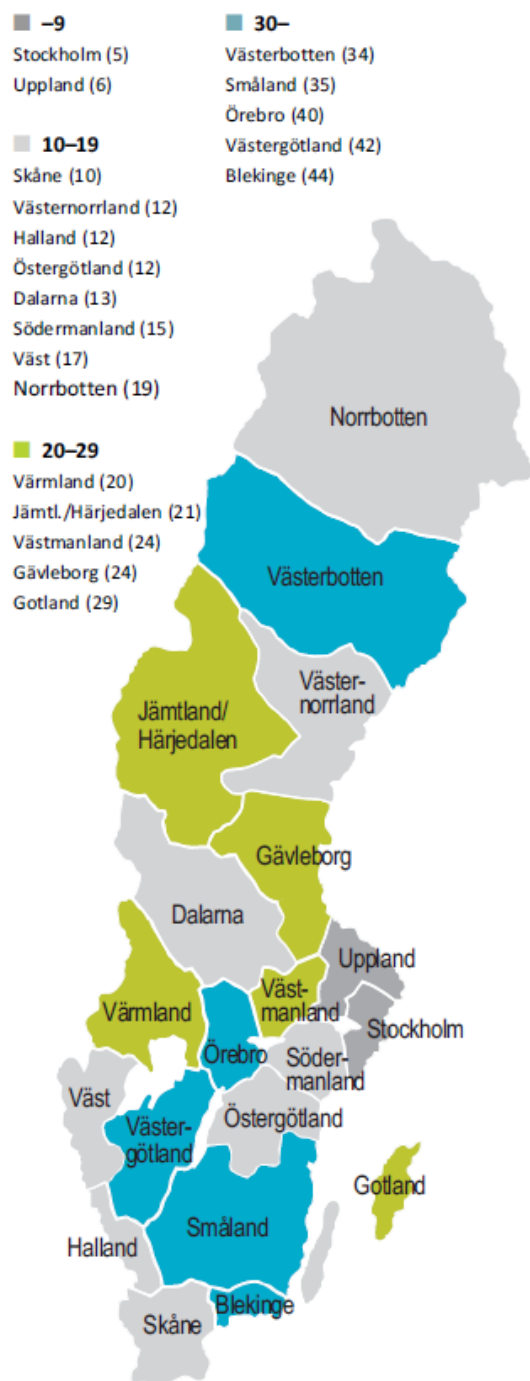
*Om indikatorn ska vara helt jämförbar med föreslagna indikatorer för övriga folkbildningen så är svarsalternativen: Lära mig mer om ämnet, Personlig utveckling, Förbättra min livssituation, Förbättra mina chanser på arbetsmarknaden, Gå vidare till högre studier.

Tabell 4.13 Sammanfattning av föreslagna kvalitativa indikatorer hämtade från panel eller intervjuer

Indikator	Syfte
Lärgruppens/processarbetets/kursens arbetsformer är demokratiska	Demokrati
Deltagare lär känna andra deltagare med olika sorters bakgrund	Demokrati
Deltagare vågar säga sin mening	Demokrati
Deltagare känner att andra lyssnar på dem	Demokrati
Lärgruppen/processarbetet/kursen fungerar bra om man har en funktionsnedsättning	Påverkan
Lärgruppen/kursen/processarbetet är bra för den personliga utvecklingen	Påverkan
Lärgruppen/processarbetet/kursen ger ökat självförtroende	Påverkan
Deltagarens viktigaste mål med att gå lärgruppen/processarbetet/kursen*	Nyckeltal

* Om indikatorn ska vara helt jämförbar med föreslagna indikatorer för övriga folkbildningen så är svarsalternativen: Lära mig mer om ämnet, Personlig utveckling, Förbättra min livssituation, Förbättra mina chanser på arbetsmarknaden, Gå vidare till högre studier.

Figur 4.5 Exempel: Antal utbildningstimmar per 100 invånare i idrottens distrikt år 2016



Bilaga

Uppdraget



REGERINGEN

Utbildningsdepartementet

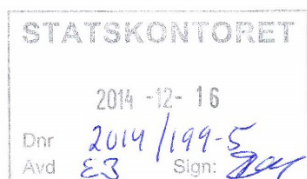
Regeringsbeslut

II:2

2014-12-04

U2014/7240/UC

Statskontoret
Box 8110
104 20 Stockholm



Uppdrag att genomföra utvärdering av folkbildningen

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syften för statsbidraget med folkbildningen som riksdagen har fastställt.

Vid uppdragets genomförande bör Statskontoret inhämta underlag till utvärderingen från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering gällande utbildnings- och arbetsmarknadsdimensionen inom folkbildningen med utgångspunkt i de fyra syftena med statsbidraget. Underlag för utvärderingen kan också behöva lämnas av andra aktörer, främst Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna.

Inom ramen för utvärderingen bör Statskontoret främst studera åren 2012 och framåt.

För uppdragets genomförande ska Statskontoret bilda en samverkansgrupp för samordning med berörda myndigheter och andra aktörer.

Statskontoret ska hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat under uppdragets genomförande.

Statskontoret ska även etablera en referensgrupp där företrädare för folkbildningen erbjuds att delta. Syftet är att ge representanterna möjlighet att redovisa sina erfarenheter av utvärderingssystem samt att inhämta aktörernas synpunkter på utvärderingsarbetet. Till referensgruppsmötena ska även myndigheter som är representerade i samverkansgruppen bjudas in.

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Drottninggatan 16

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-21 68 13

E-post: u.registrator@regeringskansliet.se

Därutöver ska Statskontoret föra en dialog med riksdagsledamöter i syfte att informera om arbetet.

Statskontoret ska senast den 31 maj 2015 lämna en arbetsplan över hur uppdraget ska genomföras till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Statskontoret ska senast den 18 april 2016 lämna en första rapport till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med resultat från utvärdering av folkbildningen. Statskontoret ska vidare lämna en lägesbeskrivning över uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 18 april 2017. En slutlig resultatredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 18 april 2018.

Ärendet

I mars 2014 överlämnades propositionen Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172) till riksdagen. I propositionen lämnades förslaget att statliga myndigheter ska ansvara för utvärderingen av folkbildningen. Som skäl angavs bl.a. att utvärderingen bör utföras av aktörer som har en oberoende ställning i förhållande till den verksamhet och de aktörer som ska utvärderas. I propositionen presenteras de fyra syften med statsbidraget som riksdagen har fastställt och som ska ligga till grund för utvärderingen: stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin, bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen, bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, samt bidra till att bredda intresset för och öka delaktighet i kulturlivet. Riksdagen har beslutat i enlighet med förslagen i propositionen (2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379).

Med hänsyn till såväl det omfattande statliga stödet till folkbildningen som folkbildningens viktiga roll i samhället bedömer regeringen att det är angeläget att mer regelbundet än tidigare utvärdera den verksamhet som anordnas av folkhögskolor och studieförbund med stöd av statsbidraget. Utvärderingarna syftar till att ge svar på i vilken utsträckning syftena med statens stöd till folkbildningen uppnås. Det finns därför behov av att pröva en modell för en mer regelbunden och systematisk utvärdering av folkbildningen med hänsyn till de fyra syften med statsbidraget som riksdagen har fastställt. Utvärderingen bör bl.a. grundas på den uppföljning av statsbidraget till folkbildningen som Folkbildningsrådet sedan lång tid tillbaka svarar för.

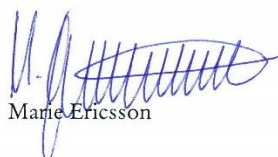
Folkbildningens verksamheter bedrivs i stor utsträckning inom utbildningsområdet, både i studieförbund och i folkhögskolor.

Regeringen bedömer därför att myndigheter med specialistkompetens inom dessa områden kan behöva förse Statskontoret med relevant underlag för utvärderingen, däribland Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU). Underlag för utvärderingen kan också behöva lämnas av andra aktörer, främst Folkbildningsrådet.

På regeringens vägnar

Aida Hadzialic

Aida Hadzialic


Marie Ericsson

Kopia till

Socialdepartementet S/FÖ
Finansdepartementet/BA
Arbetsmarknadsdepartementet/A
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
Folkbildningsrådet
SISU – Idrottsutbildarna



Regeringen

Regeringsbeslut

II:2

2017-09-21
U2017/03130/UF
U2017/03740/UF

Utbildningsdepartementet



Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Tillägg till uppdrag att genomföra utvärdering av folkbildningen

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att inom ramen för sitt uppdrag att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen (U2014/07240/UC) även föreslå en modell för regelbunden och systematisk utvärdering.

Regeringen tillför Statskontoret medel om högst 500 000 kronor av det inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid uppförda anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen*, anslagspost 2 Utvärdering av folkbildningen. Beloppet utbetalas av Kammarkollegiet efter rekvisition från Statskontoret senast den 1 december 2017.

Statskontoret ska senast den 18 april 2018 lämna en ekonomisk redovisning av användningen av medlen till Kammarkollegiet. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 maj 2018. Redovisning och återbetalning ska hänvisa till det diarienummer som detta ärende har.

Ärendet

Regeringen uppdrog i december 2014 åt Statskontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syften för statsbidraget till folkbildningen som riksdagen har fastställt (U2014/07240/UC). Uppdraget delrapporterades i april 2016. Utvärderingen ska slutrapporteras senast den 18 april 2018.

I regleringsbrevet för budgetåret 2017 avseende anslagen 14:1, 14:2, 14:3 och 14:4 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid framgår av villkoren för anslag 14:1 att totalt 1 000 000 kronor ska användas av

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 16
E-post: u.registrator@regeringskansliet.se

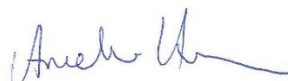
Statskontoret för undersökningar som ska vara ett underlag för Statskontorets utvärdering av folkbildningen. 500 000 kronor utbetalades till Statskontoret genom beslut om regleringsbrevet för anslaget. Återstående medel ska användas för utvärdering av folkbildningen efter särskilt beslut av regeringen.

För att föreslå en modell för regelbunden och systematisk utvärdering av folkbildningen har Statskontoret bedömt att myndigheten behöver tillföras ytterligare medel motsvarande 500 000 kronor (U2017/03130/UF).

På regeringens vägnar



Anna Ekström



Amelie Andersson

Kopia till

Finansdepartementet, budgetavdelningen
Utbildningsdepartementet, gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
Arbetsmarknadsdepartementet, arbetsmarknadsenheten
Riksdagen, kulturutskottet
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
Kammarkollegiet
Folkbildningsrådet
Rörelsefolk högskolornas intresseorganisation
Studieförbunden i samverkan
Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna
Sveriges Kommuner och Landsting

2 (2)



Regeringen

Regeringsbeslut

II:2

2018-03-15
U2018/01234/UF
U2018/01285/UF

Utbildningsdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm



Ändring av uppdrag att genomföra utvärdering av folkbildningen

Regeringens beslut

Utredningstiden för Statskontorets uppdrag att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen förlängs i den del av uppdraget som handlar om att Statskontoret ska föreslå en modell för regelbunden och systematisk utvärdering (U2017/03740/UF). Uppdraget ska i den delen i stället redovisas den 1 juni 2018. En ekonomisk redovisning för användningen av medlen ska därmed lämnas till Kammarkollegiet senast den 1 juni 2018. Medel som inte har utnyttjats ska i stället återbetalas till Kammarkollegiet senast den 30 juni 2018.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen beslutade den 4 december 2014 att uppdra åt Statskontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syftena för statsbidraget till folkbildningen (U2014/07240/UC). I september 2017 fick Statskontoret ett tilläggsuppdrag att även föreslå en modell för regelbunden och systematisk utvärdering (U2017/03740/UF). Uppdragen ska slutredovisas den 18 april 2018.

Statskontoret har i februari 2018 framfört att utredningstiden för tilläggsuppdraget behöver förlängas för att möjliggöra ett genomarbetat förslag som är förankrat med folkbildningen.

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 16
E-post: u.registrator@regeringskansliet.se

Utredningstiden för uppdraget att föreslå en modell för regelbunden och systematisk utvärdering bör därför förlängas.

På regeringens vägnar



Anna Ekström



Amelie Andersson-Schöner

Kopia till

Finansdepartementet/BA
Utbildningsdepartementet/GV
Arbetsmarknadsdepartementet/A
Riksdagen, kulturutskottet
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
Kammarkollegiet
Folkbildningsrådet
Rörelsefolk högskolornas intresseorganisation
Studieförbunden
Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna
Sveriges Kommuner och Landsting

2 (2)